

ST-koncept 2025

Region Jönköpings län

Vägledning för specialiseringstjänstgöring i Region Jönköpings län med förtydligande av olika roller.

Revision av dokument med diarienummer LJ 2014/490, fastställt 2009 och tidigare reviderat 2013, 2016, 2019, 2022.

Fastställt i Sjukvårdens ledningsgrupp 2025-01-15

Nästa planerade revidering senast 2027-01-01

.....

*Staffan Hägg
Verksamhetschef Futurum*

Inledning

Syftet med ST-konceptet är att beskriva riktlinjer, innehåll, organisation, rollfördelning och struktur för specialiseringstjänstgöring (ST) för läkare i Region Jönköpings län (RJL). Dokumentet är framtaget av ST-studierektorsorganisationen inom Futurum och fastställt i sjukvårdens ledningsgrupp. Dokumentet revideras vart tredje år eller vid behov.

Målsättning ST i RJL

- En ST med grund i tydlig utbildningsstruktur som ger effektiva förutsättningar att nå specialistkompetens enligt Socialstyrelsens föreskrifter
- God kvalitet i utbildningen av ST-läkare, i syfte att upprätthålla bästa möjliga hälso- och sjukvård
- Att förbli en i landet attraktiv sjukvårdsregion så att merparten av utbildade specialister stannar kvar, verkar och deltar i den fortsatta utvecklingen av hälso- och sjukvården i RJL

Organisation och regelverk

Organisation

Futurum är RJL:s länsgemensamma organisation för utbildning och forskning samt kunskapsstöd. Futurum leds av verksamhetschef som ingår i sjukvårdens ledningsgrupp.

För varje specialitet där regionen bedriver ST-utbildning ska det finnas ST-studierektor. I vissa specialiteter samordnas studierektorsrollen inom sydöstra sjukvårdsregionen. Futurum ansvarar för rekrytering av ST-studierektorer i samråd med verksamhetschefer. Futurum ersätter respektive enhet med lämpligt tjänsteutrymme för studierektorns uppdrag. ST-studierektorsorganisationen leds av övergripande studierektor.

Regelverk/rekommendationer som styr ST

ST ska följa Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd: SOSFS 2015:8 ("ST 2015", för läkare som gjort AT) respektive HSLF-FS 2021:8 ("ST 2021", för läkare som gjort BT) inklusive respektive målbeskrivningar samt övriga föreskrifter.

ST bör huvudsakligen följa specialitetsförenings rekommendationer.

ST-konceptet beskriver organisation, uppdrag och riktlinjer som är gemensamma för alla specialiteter som genomför ST-utbildning i Region Jönköpings län.

För varje specialitet finns en skriftlig beskrivning av ST som redogör för riktlinjer inom din specialitet. Ansvaret för innehållet ligger på ST-studierektor inom varje berörd specialitet tillsammans med verksamhetschef(er).

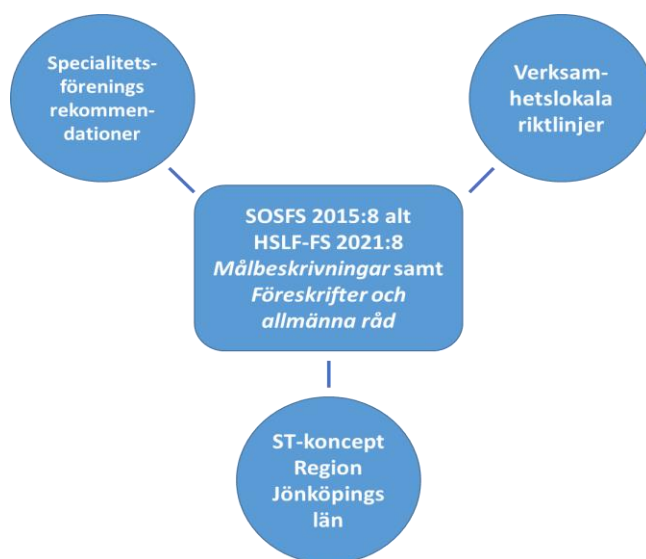

Bild 1. Regelverk som styr ST i Region Jönköpings län.

Bastjänstgöring (BT)

Läkare som genomgått AT i Sverige eller påbörjat ST innan 2021-07-01 gör ST enligt ST 2015. Bastjänstgöring (BT) är inledande delen av ST enligt ST 2021. Fram till och med våren 2027 kommer endast utlands-utbildade läkare att göra BT.

Handledning

ST-läkaren ska vid anställning ha en utsedd huvudansvarig handledare med specialistbevis i den specialitet ST-läkaren avser att uppnå. Handledaren ska ha genomgått handledarutbildning. ST-studierektor tillsammans med verksamhetschef avgör om handledarutbildningen är relevant och tillräckligt aktuell i tid.

Handledaren bör tjänstgöra där ST-läkaren huvudsakligen genomför sin specialiseringstjänstgöring.

Handledningssamtal ska ske regelbundet och bör schemaläggas. Riktmärke är två timmar per månad, men under ST-tiden kan behov av dessa samtal variera. Planering ska ske i samråd mellan ST-läkare och handledare.

I samband med sidotjänstgöring på annan enhet ska ST-läkaren få motsvarande handledning på mottagande enhet.

Man bör undvika att verksamhetschef eller medicinskt ansvarig chef är handledare. Även jävssituationer ska undvikas i handledarrollen, t ex släktband.

Handledarutbildning under ST

Den regiongemensamma kursen "ST-utbildning i a- och b-delmål" (ST-ab) inleds med handledarutbildning som ST-läkare och handledare går tillsammans. Denna kurs arrangeras av Futurum. För kursinnehåll, läs under avsnittet "ST-utbildning i a- och b-delmål" på intranätets ST-sida.

Individuellt utbildningsprogram - planering av ST

Det ska finnas ett individuellt utbildningsprogram (IUP) för ST-mål. En IUP för ST-mål (ST 2015 eller ST 2021) utformas av ST-läkaren tillsammans med huvudansvarig handledare under ST, verksamhetschef samt ST-studierektor. IUP ska dokumenteras i skriftlig form, omfatta hela ST-utbildningens längd och revideras minst två gånger årligen. IUP ska påbörjas snarast efter start av ST, gärna redan under eventuellt vikariat innan ST, och vara klart innan man gjort sina första sex månader ST.

Utvärdering av ST-läkarens kompetens

Utvärdering av ST-läkarens utveckling sker i klinisk tjänstgöring genom strukturerad, regelbunden handledning. För att stödja verksamhetens förmåga att utvärdera ST-läkarens kompetens rekommenderas:

- Att ST-läkaren får återkoppling från handledare på såväl a- som b- och c-delmål genom att använda lämpliga utvärderingsinstrument vid minst fyra enskilda tillfällen årligen (t ex Mini-CEX, DOPS, CBD, Mitt-i-ST)
Ansvar: ST-läkare/ huvudansvarig handledare
- Utvärdering av klinisk tjänstgöring efter varje sidotjänstgöring
Ansvar: ST-läkare/ huvudansvarig handledare
- Ett specialistkollegium årligen

Ansvar: ST-studierektor och verksamhetschef

- Årligt kompetensutvecklingssamtal med verksamhetschef, lämpligen baserat på återkoppling från specialistkollegium

Ansvar: verksamhetschef

Flertalet specialiteter erbjuder frivillig specialistexamen. ST-läkaren ska då uppmuntras och ges förutsättningar att delta i denna.

ST-läkare som riskerar att inte nå mål

Genom att följa ST-konceptets riktlinjer hjälper man ST-läkare att nå mål. Det är viktigt att ST-studierektor får delta aktivt vid rekrytering, samt att man gör en gedigen lägesanalys vid ST-start.

Framgångsfaktorer:

- Gemensam målbild mellan ST/handledare/studierektor och en realistisk syn på hur målen ska uppnås
- Kontinuerlig bedömning av det vardagliga kliniska arbetet under hela ST, som ger en möjlighet att tidigt kunna sätta in åtgärder på ett strukturerat och förutsägbart sätt
- Regelbunden handledning med kontinuerlig och god dokumentation
- Regelbundet specialistkollegium. Vid svårigheter i bedömningen: använd externa bedömare

När det står klart att ST riskerar att inte uppnå mål enligt IUP, följ den detaljerade information som finns att läsa i bilagan ”Handlingsplan för ST/BT-läkare som riskerar att inte nå mål i målbeskrivningen”.

Dokumentation, ST-kontrakt

Huvudansvar för skriftlig dokumentation av planering, genomförda utbildnings- och tjänstgöringsmoment, handledningssamtal och bedömning av kompetensutveckling ligger på ST-läkaren.

Inom vissa specialiteter använder man sig av ST-kontrakt. Det ska framgå av *riktlinjer för ST inom din specialitet* om separat ST-kontrakt behövs. Det undertecknas i så fall av ST-läkare, verksamhetschef, handledare och studierektor inom sex månader från tjänstgöringens början. Som alternativ till ST-kontrakt kan man ha dessa överenskommelser som en del av IUP.

När utbildningen närmar sig sitt slut, sammanställs den samlade dokumentationen och relevanta intyg för godkännande av handledare och verksamhetschef, vid behov med stöd av ST-studierektor.

Kurs

Futurum ger kurs för utbildning i samtliga a- och b-delmål, kallad ST-ab. Denna sammanhållna kurs startar en gång per termin, löper över två år och omfattar i dagsläget 22 kursdagar. ST-ab uppfyller samtliga a- och b-kursmål för alla ST

inom RJL, oavsett specialitet för både ST 2015 och ST 2021. I ST-ab ges även stöd till ST-läkaren för att kunna genomföra självständigt skriftligt arbete enligt vetenskapliga principer samt ett kvalitets- och utvecklingsarbete. För mer info, läs under avsnittet "ST-utbildning i a- och b-delmål" på intranätets ST-sida.

Övriga kurser som är aktuella under ST ska identifieras i IUP. Det är klinikernas/vårdcentralernas eget ansvar att se till att ST-läkare får gå tillräckligt med kurs för att uppfylla c-mål. Handledare, studierektor och verksamhetschef kan hjälpa ST-läkaren att välja ut lämpliga kurser. Verksamheterna står för finansiering av c-målskurser.

Kvalitets- och utvecklingsarbete, vetenskapligt arbete

ST-läkare inom RJL är viktiga inom kvalitets- och utvecklingsarbete i RJL. ST-läkares kompetens och färdigheter inom kvalitets- och utvecklingsarbete ska stödjas under ST och vila på vetenskaplig grund.

RJL verkar för att fler läkare genomgår forskarutbildning för att säkra regionens utbildnings-, forsknings- och utvecklingsuppdrag. ST-läkare ska därför ges förutsättningar till att hitta stimulerande vägar in mot forskarutbildning.

Detaljerad information finns att läsa i bilagan:

[Riktlinje för medicinsk vetenskap samt systematiskt kvalitets- och patientsäkerhetsarbete under ST.](#)

Klinisk tjänstgöring

Riktlinjer för ST inom din specialitet

Verksamhetschefen ansvarar för att skapa förutsättning för hög kvalitet på klinisk tjänstgöring för att kunna uppnå målen i specialitetens målbeskrivning. Som stöd för detta har ST-studierektor tillsammans med verksamhetsledning gjort riktlinjer för ST inom din specialitet. Dessa är skrivna på sådant sätt att de gäller för hela regionens ST-läkare i respektive specialitet. De är samlade under ST-sidans rubrik "Riktlinjer för ST inom din specialitet".

Chef under ST

Om ST-läkaren under sin ST tjänstgjort i roll som chef eller med mer administrativt inriktade funktioner ska samråd ske med ST-studierektor för att definiera vad som kan tillgodoräknas som klinisk tjänstgöring.

Sidotjänstgöring

Rutiner för planering och genomförande av sidotjänstgöring inom RJL eller utanför RJL bör framgå i riktlinjer för ST inom din specialitet. Vid behov av sidotjänstgöring utanför RJL ska i första hand tjänstgöring inom Sydöstra sjukvårdsregionen (SÖSR) övervägas. Det finns ett regionalt avtal för sidotjänstgöring inom SÖSR. Vid behov av sidotjänstgöring utanför SÖSR finns också ett förslag till avtal. Ersättningsfrågor vid sidotjänstgöring regleras av HR-organisationen. Läs vidare under ST-sidans rubrik "Sidotjänstgöring".

Tid för självstudier

ST-läkaren ska ha avsatt tid för regelbundna självstudier. Rekommenderad tid för teoretiska självstudier är två timmar per vecka. Egen studietid bör kopplas till någon form av redovisningskrav på ST-läkaren och ansvar för detta ligger på ST-läkare, handledare och verksamhetschef.

Aktörer och ansvarsfördelning/arbetsbeskrivning under ST

ST-läkaren

- Skriver och uppdaterar IUP tillsammans med huvudhandledare och huvudansvarig verksamhetschef med stöd av ST-studierektor
- Anmäler sig till relevanta kurser
- Genomför planerade utbildningsaktiviteter utifrån IUP
- Efterfrågar handledning/instruktion och delar ansvar med handledare för fungerande handledningsrelation
- Dokumenterar uppnådd kompetens i IUP med stöd av handledare
- Ansvarar för att införskaffa intyg på utbildningar, tjänstgöringar, kurser etc.

Huvudansvarig handledare under ST

- Är specialistkompetent inom aktuell specialitet. Genomgår handledarutbildning och deltar i fortbildningsmoment som handledare
- Startar IUP tillsammans med ST-läkare
- Delar med ST-läkaren ansvar för fungerande handledningsrelation
- Följer upp, utvärderar och intygar tjänstgöring
- Planerar in strukturerad handledning med ST-läkaren, stödjer och handleder genom regelbunden dialog och återkoppling ST-läkaren i dennes utveckling till specialist
- Hjälper ST-läkaren med att utse handledare vid sidotjänstgöring utanför egen enhet. Följer upp och stödjer ST-läkaren och handledaren under sidotjänstgöringen
- Hjälper till med val av litteratur, kurser och andra utbildningsmoment
- Deltar i handledarträffar och specialistkollegium
- Bedömer ST-läkarens kompetensutveckling genom revidering av IUP minst två gånger årligen tillsammans med ST-läkaren, återför resultat av specialistkollegium till ST-läkaren
- Ansvarar tillsammans med ST-läkaren för att ST-läkaren blir bedömd i kliniska moment med hjälp av utvärderingsinstrument
- Skapar handlingsplan för ST-läkare som inte når mål/riskerar att inte nå mål i enlighet med IUP, i samråd med ST-läkare, verksamhetschef/ST-läkarens chef och studierektor
- Bedömer om ST-läkaren uppnått målbeskrivningars krav i alla delar inför ansökan om specialistbevis
- Utfärdar intyg vid ST-läkarens ansökan om specialistkompetens

Handledare vid sidotjänstgöring

- Har relevant specialistutbildning och har genomgått handledarutbildning
- Ansvarar för handledningen under visst tjänstgöringsavsnitt
- Genomför handledningssamtal med ST-läkaren och bevakar att tjänstgöringen sker utifrån inlärningsmålen
- Bedömer ST-läkarens kompetensutveckling och ger löpande återkoppling till ST-läkaren samt dennes huvudhandledare
- Intygar att ST-läkarens kliniska tjänstgöringsmål uppnås under sidotjänstgöringen
- Genomför i slutet av sidotjänstgöring längre än fyra veckor slutbedömning enligt mall "Specialistkollegium – Bedömare". Mallen lämnas sedan av ST till huvudhandledare och studierektor

Handledaren för det individuella skriftliga arbetet enligt vetenskapliga principer

- Ansvarar för vetenskaplig handledning för projektplan och rapport
- Har minst motsvarande en halv forskarutbildning (licentiatexamen eller genomgången halvtidskontroll som doktorand). Kan ha annan profession än läkare
- Om den vetenskapliga handledaren är läkare skriver under Socialstyrelsens intyg "Självständigt skriftligt arbete enligt vetenskapliga principer" (ST 2015). Annars skrivs intyget under av huvudhandledare efter att den vetenskapliga handledaren godkänt detta
- För ST 2021 samråder vetenskapliga handledaren med huvudhandledaren inför ifyllnad av intyget "Uppfyllda kompetenskrav"

Huvudansvarig verksamhetschef

- Har det övergripande och yttersta ansvaret för att leda verksamheten så att förutsättningar ges för att genomföra och bedriva ST-utbildning enligt ovanstående riktlinjer
- Leder verksamheten för ett gott utbildningsklimat, samråder med ST-studierektorn och ger denne mandat och resurser för sitt arbete
- Ansvarar för att bemanning och schemaläggning ger förutsättningar för utbildning enligt ST-konceptets intentioner och ST-läkarens IUP
- Lönesätter ST-studierektor med beaktande av studierektoruppdragets omfattning och strategiska betydelse. Inför lönesättning kan verksamhetschef samverka med Futurum
- Håller årliga medarbetarsamtal i syfte att inhämta kunskap kring ST-läkarens kompetensutveckling. ST-läkarens utvärdering vid ST-kollegium är lämpligt underlag för det årliga medarbetarsamtalet
- Bistår och stödjer Futurum med att rekrytera ST-studierektor för verksamheten
- Samarbetar med ST-studierektor vid bedömning av ST-sökandens meriter innan anställning. Gemensam intervju rekommenderas
- Utser handledare tillsammans med ST-studierektor

- Är ytterst ansvarig för att IUP upprättas, följs upp och revideras minst två gånger per år
- Följer upp att regelbunden och strukturerad handledning genomförs av specialistkompetent och handledarutbildad läkare under hela ST
- Ser till att tid skapas för kompetensutveckling för ST-läkare och handledare. I detta ingår klinisk tjänstgöring, handledning, utvecklingssamtal, auskultationer, bedömningsinstrument, kurser, seminarier, tid för självstudier, dokumentation samt kvalitets- och utvecklingsarbete och arbete enligt vetenskapliga principer.
- Hjälper ST-läkaren att förstå verksamhetens ledning och organisation och ger inblick i enhetens roll i hälso- och sjukvården
- Ansvarar för att verksamheten uppfyller de krav som ställs genom både egen uppföljning och är huvudansvarig för att initiera återkommande extern granskning i form av SPUR-inspektioner minst vart femte år
- Skriver under intyg om specialistkompetens
- Ansvarar för ekonomi kring ST-läkarens tjänstgöring och utbildningsmoment, inklusive lönesättning av ST
- Uppmärksammar ST-läkaren vid uppnådd specialistexamen

ST-studierektor

- Utses av Futurum i samråd med verksamhetschef/er
- Är specialistkompetent läkare och har genomgått handledarutbildning
- Har ett regionövergripande ansvar för specialiteten
- Samverkar med verksamhetschef och ledningsgrupp inom specialiteten. Bidrar genom detta till att frågor som berör ST-utbildning i RJL är integrerad i ledningen på alla nivåer
- Hjälper verksamhetschef med att planera återkommande extern granskning i form av SPUR-inspektioner
- Hjälper andra kliniker med att genomföra ”mellan-SPUR”
- Stödjer och samverkar med verksamhetschef, handledare och ST-läkare i alla delar av ST-utbildningen
- Håller sig uppdaterad på ST-frågor för den specialitet man företräder genom att delta i relevanta nationella studierektorsnätverk
- Arbetar på uppdrag av övergripande studierektor med gemensamma frågor för alla ST i regionen. Deltar aktivt vid studierektorsträffar och i arbetsgrupper kring regiongemensamma frågor. Exempel:
 - Samarbete med övriga studierektorer kring innehåll i sidotjänstgöringar
 - Implementering av utvärderingsinstrument för att bedöma ST-läkarens kompetens
 - Bidra som kursansvarig inom ramen för ST-ab
 - Implementera ST-koncept i verksamhet
 - Arbeta för att stärka lärande och handledningskompetens i organisationen genom EFFECT

- Implementera regiongemensamma modeller som stärker strukturerad bedömning och utvärdering av ST-läkarnas kompetens etc.
- Tar tillsammans med verksamhetschef fram riktlinjer för ST inom din specialitet. Dessa beskriver hur ST inom den aktuella specialiteten genomförs i RJL
- Föreslår och utser tillsammans med verksamhetschef handledare för ST-läkare
- Samverkar med verksamhetschef vid bedömningen av ST-sökandens meriter innan anställning, gärna i form av gemensam intervju
- Ansvarar för planering av tjänstgöring för egna och sidoutbildande ST-läkare på egen enhet
- Håller regelbundna handledarträffar för att stödja handledare
- Hjälper ST-läkare, handledare och verksamhetschef att justera IUP samt är hjälper till att bedöma om ST-läkaren uppfyller kraven för specialistkompetens inför ansökan
- Anordnar specialistkollegium, minst en bedömning per ST årligen
- Hjälper till att identifiera ST-läkare som riskerar att inte nå målen. Utarbetar tillsammans med verksamhetschef, handledare och ST-läkare handlingsplan för att nå kompetensmålen
- Ansvarar i förekommande fall för gemensamma c-målsutbildningar eller övriga gemensamma samlingar för ST-läkare som behöver samordnas
- Utvecklar metoder för lärande i verksamhetens dagliga arbete. Bedömer vid behov kvaliteten i externa kurser, konferenser och sidotjänstgöringar
- Samverkar lokalt med VFU-, AT- och BT-organisationer kring verksamhetens utbildningsklimat och förutsättningar för kvalitet i utbildning
- Ställer upp som extern bedömare vid sammantagen bedömning av BT-läkare inför ansökan om godkänd BT-kompetens
- Bevakar rekommendationer från respektive specialistförening och stödjer ST-läkaren i planering och med handledare för vetenskapliga arbetet och kvalitets- och utvecklingsarbetet

Övergripande ST-studierektor

- Utses av verksamhetschef för Futurum
- Ingår i Futurums ledningsgrupp
- Leder ST-studierektorsorganisationen i RJL
- Rekryterar ST-studierektorer i samarbete med berörda verksamhetschefer
- Ansvarar för arbetsbeskrivning för ST-studierektorer
- Ser till att alla verksamheter har tillgång till en ST-studierektor. Fungerar som stöd för ST-studierektorerna på de enskilda enheterna
- Leder, stödjer och följer upp ST-studierektorerens arbete
- Kallar till och leder träffar för ST-studierektorer
- Håller i uppföljningssamtal med ST-studierektor och dennes verksamhetschef minst vartannat år

- Är övergripande kursansvarig för upplägg och innehåll i ST-ab, undertecknar kursintyg
- Samverkar internt och externt i ST-relaterade frågor samt i angränsande frågor rörande grundutbildning, AT, BT, verksamhetsförlagd utbildning, forskning och kunskapsstöd
- Samarbetar i sydöstra sjukvårdsregionen kring ST-frågor samt ingår i nationella/ internationella nätverk inom området
- Fungerar som kunskapsresurs och informationsspridare kring nationella processer och regelverk som rör ST

Futurum

- Leder och finansierar övergripande ST-studierektor
- Utser och finansierar ST-studierektorer
- Är huvudman för de gemensamma ST-ab-kursen
- Ansvarar för att handledare för individuellt skriftligt arbete enligt vetenskapliga principer tillgodoses för ST-läkare
- Bistår regionledning i ledningssystem för frågor som berör verksamhetsintegrerat lärande på alla nivåer inklusive system för granskning och uppföljning av kvalitet och utfall i ST-relaterade frågor

Regionledning

- Planerar långsiktigt för att tillhandahålla specialisttjänster för att säkra en adekvat framtida läkarbemannning i RJL
- Har yttersta ansvar för att det finns tillgång till ST-studierektor, handledare och medarbetare i tillräcklig utsträckning för att bedriva ST-utbildning
- Ansvarar för att det finns de förutsättningar som krävs för att genomföra ST-utbildning av hög och jämn kvalitet
- Följer upp att RJL har ett gott utbildningsklimat genom ett ledningssystem som systematiskt utvärderar och följer upp kvalitet och utfall i ST-frågor
- Följer upp systematisk granskning av de verksamheter som genomför ST-utbildning av extern aktör (SPUR)
- Ansvarar för regelverk rörande ersättningsfrågor vid resor och uppehålle för sidotjänstgöring inom såväl som utanför RJL
- Ansvarar för att vidta åtgärder om generella brister i ST-utbildningen upptäcks
- Deltar i regelbundna möten med ST-studierektorerna och säkerställer att ST-studierektorsorganisationens kunskap och erfarenhet förs in i sjukvårdens ledning
- Använder det lokala vårdkompetensrådet och relevanta arbetsutskott till detta som en möjlig arena att fånga upp och agera inom ovanstående frågor

Mätetal

Futurum ansvarar för att utveckla kvalitetsuppföljning för ST. Det sker genom en årlig enkät till ST-läkare samt handledare. ST-studierektorsorganisationen

använder sig av EFFECT som ett kvalitetssystem för att säkra ST-handledares kompetens.

Kontinuerlig utveckling av förmåga att mäta och redogöra för kvalitet i ST ingår i Futurums uppdrag. Ett av redskapen som används är SPUR-granskningar.

Referenser/mer information

[Läkarnas specialiseringstjänstgöring, Målbeskrivningar 2015](#), Socialstyrelsen

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkarnas specialiseringstjänstgöring SOSFS 2015:8](#)

[Läkarnas specialiseringstjänstgöring, Målbeskrivningar 2021](#)

[Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om läkarnas specialiseringstjänstgöring HSLF-FS 2021:8](#)

ST-boken (2015/2021), Ola Björgell och Ulrika Uddenfeldt Wort (red), Studentlitteratur

[ST-sidorna](#), intranätet, Region Jönköping län

[Sveriges Läkarförbund](#)

Respektive specialistförenings webbplatser

[Regelböcker för vårdval](#) i Region Jönköpings län